

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО  
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти  
Кафедра психології

**КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА**  
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»  
на тему «Психологічна реабілітація хімічно-залежних осіб засобами  
«Мінесотської моделі одужання»»

Виконав: здобувач вищої освіти  
групи пс20

Спеціальність 053 Психологія  
ОП Психологія. Психологічне  
консультування

Онопченко Богдан Віталійович

Керівник: канд. психол. наук, доцент  
Прокоф'єва О.О.

Рецензент: канд. психол. наук, доцент  
Ніжинського державного університету  
імені Миколи Гоголя  
Кошова І.В.

Запоріжжя – 2024 року

## **АНОТАЦІЯ**

до кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти

спеціальності 053 Психологія

**Онопченка Богдана Віталійовича**

на тему «Психологічна реабілітація хімічно-залежних осіб засобами

«Мінесотської моделі одужання»

На сьогодні суттєвою проблемою значної кількості населення розвинених країн є аддиктивна поведінка, адже мільйони людей з усього світу вживають наркотики.

Метою роботи є встановлення ефективності використання «Мінесотської моделі одужання» у психологічній реабілітації хімічно-залежних осіб.

У першому розділі автор наводить теоретичний аналіз особливостей психологічної реабілітації хімічно-залежних осіб, акцентуючи увагу на психологічних особливостях хімічно залежних осіб, детермінантах формування хімічної залежності особистості. Автор також розглядає основні уявлення про реабілітацію хімічно залежних осіб та аналізує і узагальнює психологічні особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.

У другому розділі автор наводить методику проведення і результати діагностики психологічних особливостей хімічно-залежних осіб, які детермінують узалежнення. У третьому розділі наводяться моделі психологічної допомоги хімічно-залежним особам в Україні, розглядається психологічна реабілітація хімічно залежних осіб засобами «Мінесотської моделі одужання», наводяться результати формувального експерименту.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів: розширено уявлення про особливості психологічних детермінант формування хімічної залежності, про особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.

Практичне значення одержаних результатів: програма «Мінесотської моделі одужання» як засіб психологічної реабілітації хімічно залежних осіб

стане у нагоді працівникам психологічних служб і реабілітаційних центрів для хімічно-залежних осіб. Теоретичні та експериментальні результати дослідження можуть доповнити зміст навчальних курсів у процесі підготовки практичних психологів та соціальних педагогів.

*Ключові слова:* хімічно залежні особи, наркозалежні, алкозалежні, психологічна реабілітація, Мінесотська модель одужання.

## **ABSTRACT**

**Onopchenko Bohdan Vitaliiiovych**

### **Psychological rehabilitation of chemically dependent persons by means of the "Minnesota model of recovery"**

Today addictive behavior is a significant problem for a considerable number of people in developed countries as millions of people all over the world use drugs.

The aim of the work is to establish the effectiveness of the "Minnesota Model of Recovery" in psychological rehabilitation of chemically addicted persons.

In the first chapter the author gives a theoretical analysis of the features of psychological rehabilitation of chemically addicted persons, focusing on the psychological features of chemically addicted persons, determinants of the formation of chemical addiction of the individual. The author also examines the basic concepts of the rehabilitation of chemically addicted persons and analyzes and summarizes the psychological features of the rehabilitation of persons with chemical addiction.

In the second chapter, the author cites the methodology and results of diagnostics of psychological features of chemically addicted people, determinants of the addiction. The third chapter gives models of psychological help to chemically addicted people in Ukraine, considers psychological rehabilitation of chemically addicted people by means of "Minnesota model of recovery", gives results of the formative experiment.

The scientific novelty and theoretical significance of the results obtained expanded the understanding of the features of psychological determinants of the formation of chemical addiction, the features of the rehabilitation of people with chemical addiction.

The practical significance of the results obtained: the program "Minnesota recovery model" as a means of psychological rehabilitation of chemically addicted people will be useful to workers of psychological services and rehabilitation centers for chemically addicted people. The theoretical and experimental results of

the study can supplement the content of training courses in the process of training practical psychologists and educators.

**Keywords:** chemically addicted individuals, drug addicts, alcohol addicts, psychological rehabilitation, Minnesota Model of Recovery.

## РЕФЕРАТ

до кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти

спеціальності 053 Психологія

**Онопченка Богдана Віталійовича**

на тему «Психологічна реабілітація хімічно-залежних осіб засобами

«Мінесотської моделі одужання»

**Актуальність теми.** На сьогодні суттєвою проблемою значної кількості населення розвинених країн є аддиктивна поведінка, адже мільйони людей з усього світу вживають наркотики. На жаль, Україна не є винятком: кожному третьому її мешканцю відомий досвід вживання сильнодіючих наркотиків.

Згідно з останніми оцінками ВООЗ, від 8 % до 10 % населення світу безпосередньо бере участь у алкогольній, наркотичній або токсичній залежності. Група ризику за цим профілем становить 10-12 % населення. Це соціальна епідемія має прямий руйнівний ефект на майже 40 % суспільства, а непрямі – на суспільство в цілому. Алкогольна патологія в структурі інших форм залежностей сть від психоактивних речовин залишається домінуючою.

Сьогодні близько 140 мільйонів людей страждають від зловживання алкоголем і потребують лікування та реабілітації. За статистикою вживання алкоголю є провідним фактором ризику для тягаря хвороб у всьому світі, і становить майже 10% світових смертей серед населення у віці 15-49 років, що має негативні наслідки для здоров'я майбутнього покоління і для демографічної ситуації загалом. Україна займає четверте місце за кількістю смертей від алкоголю.

Наркоманія є однією з найгостріших проблем сьогодення суспільства. У сучасній Україні проблема наркоманії набула катастрофічних розмірів. Дані про кількість осіб, що вживають наркотики, а також перебувають на лікуванні в наркодиспансерах України, не тільки дуже неоднозначні, але часто суперечать один одному.

Проблема лікування зловживання алкоголем надзвичайно висока і стосується масштабів розповсюдження та постійного зростання захворюваності на алкоголізм.

Значне поширення опіїдної наркоманії пов'язують із тими змінами, що відбулися в соціально-економічній сфері в Україні, зі збільшенням обсягів виробництва наркотиків та зростанням кримінального імпорту. Загальній тенденції зростання кількості хворих на наркоманію сприяють не лише особи, що тільки почали систематично вживати психоактивні речовини, але й ті, хто отримує недостатньо ефективне лікування.

Ізольована фармакотерапія не може забезпечити тривалих і стабільних ремісій, не дозволяє сформувавши мотивацію для припинення зловживань психоактивних речовин, тривале лікування не може допомогти пацієнту для успішної адаптації в суспільстві. Ці та багато інших завдань вирішуються в процесі реабілітації. Реабілітаційні центри діють як неминучий заключний етап лікування. Більше того, лише в процесі психологічної реабілітації - це виправлення першопричин залежності.

Ці обставини суттєво актуалізують та підтверджують необхідність дослідження та аналізу розвитку психологічної адаптованості у хімічно залежних осіб під час психологічної реабілітації.

Проблемам психологічної залежності особи присвячені праці Р.А. Гроса, Т.Б. Дмитрієвої, Б.В. Зейгарнік, А.А. Корчагіної, О.С. Мінко, І.П. Лисенка, І.В. Лінського, І.К. Сосіна, Л.Н. Юрьєвої та ін. Зазначені вчені доводять, що наркотична залежність становить глибинне психологічне явище, яке пронизує всі сфери життєдіяльності особистості. Зазначений напрям розробляє ціла кагорта сучасних учених, серед яких Ф.Б. Березін, В.С. Бітенський, Н.П. Бурмака, Н.В. Вострокнутов, З.Н. Зикова, Г.Д. Золотова, Н.С. Курек, С.А. Кулаков, К.С. Лисецький, І.В. Лінський, О.О. Лічко, П.В. Лютий, О.С. Мінко, М.О. Мінц, Е.Н. Проценко та ін.

Дослідження нашого часу присвячені специфіці мотиваційної сфери наркозалежних (М.Л. Зобін, Н.А. Литвинова, В.І. Рерке), їх ціннісно-

смісловій орієнтації (Н.Л.Арутюнян, С.П. Єгорченко, Д.О. Леонтьєв, Н.Ю. Самикіна), особистісним характеристикам (А.Д. Асєєва, О.А. Жарких, В.Д. Менделевич, А.І. Leshner), характерним ознакам емоційної сфери (Т.І. Букановська, О.О. Коляго, В.В. Чирко) та поведінкових характеристик (Ю. Валентик, В.З. Сірко) наркозалежних. Реабілітацію зазначеної категорії осіб розглядають у працях О.І. Бондарчук, Т.Є. Галактіонової, І.Ю. Гусєва, С.В. Дворяк, І.П. Кутянової, Н.Г. Штейн.

В нашому дослідженні ми спиралися на праці сучасних українських науковців М. Антонович, Ю.М. Безсмертний, А. Вовк, П.М. Гусак, С. Діхтяренко, Т. Дудко, В.О. Іванов, О. Кочарян, М.В. Маркова, С. Михайлів, М. Сошнікова, Д.Ю. Старков, С.А. Таточенко, Л.Ф. Щербіна та закордонних науковців: Ф. Александер, В. Білл, Д.М. Вілкокс, Т. Горські, Х. Грехам, Е. Гуд, М. Еріксон, Г. Ештайн, М. Кларк, С. Косаревський, С. Косаревська, Д. Левінсон, М. Ролінс, Д. Самюельс, М. Самюельс, Р. Стоун, С. Фолкман, Д. Хейлі, Л.К. Шайдукова, О.Г. Юсопов.

Отже, соціальна значущість зумовила вибір теми нашого дослідження: «Психологічна реабілітація хімічно-залежних осіб засобами «Мінесотської моделі одужання»».

**Метою роботи** є встановлення ефективності використання «Мінесотської моделі одужання» у психологічній реабілітації хімічно-залежних осіб.

**Об'єктом дослідження** є процес психологічної реабілітації хімічно-залежних осіб.

**Предмет дослідження:** «Мінесотська модель одужання» як засіб психологічної реабілітації хімічно-залежних осіб.

Відповідно до мети і визначених об'єкта і предмета дослідження були поставлені такі **завдання дослідження:**

1. Здійснити теоретичний аналіз психологічних особливостей хімічно-залежних осіб і психологічних детермінант формування хімічної залежності.

2. Проаналізувати основні наукові уявлення про реабілітацію хімічно-залежних осіб і встановити психологічні особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.

3. Розробити і провести психодіагностичне дослідження особистісних характеристик хімічно-залежних осіб, які детермінують їх uzалежнення

4. Проаналізувати і провести програму психологічної реабілітації хімічно залежних осіб за «Мінесотською моделлю одужання», проаналізувати її ефективність.

**Методи дослідження.** Відповідно до визначеної мети і сформульованих завдань комплексно застосовувались такі методи дослідження: теоретичний аналіз і систематизація наукових джерел, порівняння і узагальнення одержаної інформації; спостереження, інтерв'ювання, тестування, експеримент; кількісний, якісний методи обробки даних. На етапах констатувального і контрольного експериментів використовувались психодіагностичні методики: методика РСК (рівень суб'єктивного контролю), методика СЖО (вимірювання рівня осмисленості життя), методика визначення стратегій копіngu Р. Лазаруса, методика «Торонтська алекситимічна шкала». На етапі формувального експерименту використовувалась «Мінесотська модель одужання».

**Експериментальна база дослідження.** Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі реабілітаційного центру «Нове життя», м. Запоріжжя. Кількість респондентів склала 60 осіб у віці 23-45 років.

Відповідно до поставлених завдань, дослідження проводилося у три етапи (пошуковий, дослідно-експериментальний, узагальнюючий) упродовж 2023-2024 рр.

**Наукова новизна** та теоретичне значення одержаних результатів: розширено уявлення про особливості психологічних детермінант формування хімічної залежності, про особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.

**Практичне значення** одержаних результатів: програма «Мінесотської моделі одужання» як засіб психологічної реабілітації хімічно залежних осіб стане у нагоді працівникам психологічних служб і реабілітаційних центрів для хімічно-залежних осіб. Теоретичні та експериментальні результати дослідження можуть доповнити зміст навчальних курсів у процесі підготовки практичних психологів та соціальних педагогів, а саме: «Психологія залежної поведінки», «Психологія девіантної поведінки».

**Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.** Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел; додатків. Робота ілюстрована 9 таблицями, список використаних джерел містить 111 найменувань вітчизняних та іноземних авторів.

**Висновки.** У виконаній кваліфікаційній роботі були досягнуті наступні завдання дослідження:

Стосовно першого завдання ми здійснили теоретичний аналіз психологічних особливостей хімічно-залежних осіб і психологічних детермінант формування хімічної залежності.

Основною причиною значної вразливості хімічно залежних є нестійкість «Я-концепції». Особистісні зміни відбуваються як наслідок хронічної інтоксикації та психологічної дезадаптації, так і через порушення соціального функціонування. Для всіх без винятку наркозалежних осіб притаманне використання механізмів психологічного захисту, а саме: проекцію, заперечення, інтелектуалізацію. Якщо врахувати, що кожна людина важко сприймає власну поразку, то для осіб із хімічною залежністю таке прийняття та визнання є ще складнішим. На рівні свідомості в наркозалежної особи здебільшого превалюють такі почуття, як страх, сором і злість. Вони ізолюють людину, хвору на наркотичну залежність, від об'єктивної реальності. Наркозалежним, як правило, властивий пошук винних за їхнє споживання. Найчастіше ними стають люди з найближчого оточення, а в цьому також простежується агресія. Аутоагресія відображається в самоприниженні та самозвинуваченні. Особі із хімічною

залежністю надзвичайно важко виходити із зони комфорту, оскільки за допомогою наркотику (алкоголю) створюється відчуття спокою та ейфорії. З огляду на це, агресію можна вважати відповіддю на намагання оточуючих позбавити приємного стану наркозалежного. Також виявляється відсутність або зниження критичності до свого захворювання і власної особистості, знижена здатність до рефлексії, бідність мотиваційної сфери і труднощі самозвіту.

На формування хімічної залежності впливають такі фактори: агресивна протидія світу, зважаючи на неможливість досягти цінностей універсализму та слідування традиціям; підкреслена екстернальність та негативний актуальний стан; приналежність до центру сімейних стосунків як джерела позитивних емоцій, безпеки й подолання агресивних тенденцій («зіркова» позиція); залежність як наслідок неможливості розв'язати проблему ідентичності та віднайти себе в континуумі від пасивної до активної позиції в стосунках; компроміс у взаєминах із навколишніми близькими як засіб подолання залежності та виправлення «хибних» обґрунтувань щодо шкідливої дії хімічних речовин; соціальна залежність хворого на наркоманію як чинник відсутності успіху в справах; напруженість, тривога й негативне ставлення до себе як результат відсутності можливості досягти бажаного; сімейне виховання як один із чинників розвитку наркотичної залежності та ресурс її подолання; у сімейних взаєминах вплив альянсів і коаліцій на появу в наркозалежного почуття провини. Наркотичну залежність обумовлює складний комплекс факторів, при чому важливу роль щодо її формування відіграє специфіка емоційної сфери людини, хворої на наркоманію, її засвоєні патерни сімейної взаємодії у вигляді конфігурацій стосунків, особливості вирішення дисфункціональних міжособистісних конфліктів.

Згідно другого завдання, нами проаналізовано основні наукові уявлення про реабілітацію хімічно-залежних осіб і встановлено психологічні особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.

Реабілітація має на меті відновити або зберегти статус людини. Універсальні етапи загального процесу реабілітації - це відновлювальна терапія, відновлення адаптаційних навичок, належна реабілітація (відновлення індивідуальної та соціальної цілісності пацієнта). Успішне проходження цих етапів обумовлює параметри тривалості та якості ремісії - основних показників ефективності комплексної терапії хімічно залежних осіб.

В Україні використовується традиційна система наркологічної допомоги населенню, яка надається амбулаторним та стаціонарним підрозділами психіатричної служби. Короткий термін реабілітації здійснюється державною медициною, а довгострокові реабілітаційні програми реалізуються громадськими та благодійними організаціями. Парадигма процесів реабілітації в країнах Заходу сьогодні містить таку превалюючу модель реабілітації «ризик-потреба-відповідальність» (Risk-Need-Responsivity – RNR), що зорієнтована на застосування трьох принципів під час корекційної реабілітації: ризику, потреби й відповідальності.

Умовами ефективної реабілітації прийняті: виражений особистісний реабілітаційний потенціал, здатний стимулювати до участі в процесі реабілітації; власна відповідальність за успіх у реалізації процесу реабілітації; надання правової та організаційної регламентації процесу реабілітації; орієнтування на позитивні, особистісно значимі для хворого соціальні цінності; залучення до реабілітаційного центру єдиної команди фахівців; застосування досвіду колишніх (одужуючих) пацієнтів, які пройшли реабілітаційну програму, та залучення їх до реабілітаційного процесу. Важливою проблемою системи соціально-психологічної реабілітації вважаємо залучення до реабілітаційного процесу адиктивних осіб, які не володіють професійною психотерапією, освоєння «ринку» реабілітаційних послуг комерційними структурами, які охоче «експлуатують хворобу». Головним завданням є вирішення проблеми мотивування хімічних адиктів на проходження реабілітації. Для осіб із хімічною залежністю властивий

високий рівень анозогнозії, амбівалентність і нестійкість мотивації стосовно терапії. З огляду на це визначається і центральне питання мотиваційної роботи в комплексній терапії адикцій загалом та системі реабілітації зокрема.

Згідно третього завдання нами розроблено і проведено психодіагностичне дослідження особистісних характеристик хімічно-залежних осіб, які детермінують їх uzалежнення.

Експериментальною базою дослідження психологічних особливостей хімічно-залежних осіб було визначено реабілітаційний центр «Нове життя», м. Запоріжжя. Дослідження проводилося упродовж 2023-2024 рр. Кількість респондентів - 60 осіб у віці 23-45 років.

У відповідності до теми, мети і визначених завдань дослідження нами було дібрано комплекс психодіагностичних методик: методика РСК (рівень суб'єктивного контролю), методика СЖО (вимірювання рівня осмисленості життя), методика визначення стратегій копіngu Р. Лазаруса, методика «Торонтська алекситимічна шкала». У інтерв'юванні з клієнтами увага була зосереджена на наступних показниках: оцінка сприйняття якості життя; повнота нозогнозії та установки на тверезість; осмислення процесу реабілітації як тривалого і поетапного процесу. При проведенні психодіагностики й інтерв'ю звертаємо увагу на наступні показники: знижену психологічну стійкість; підвищений рівень алекситимії; знижений рівень нозогнозії; кататимне спотворення самооцінки; слабкість установок на тверезість/ висока деструктивність адиктивних установок; осмислення реабілітації як тривалого процесу; недостатність ресурсів соціального оточення; поганий рівень сприйняття якості життя.

Основні результати діагностики. Середній рівень екстернального типу суб'єктивного контролю мають 13,3 %, інтернальний тип суб'єктивного контролю мають 53,4 %. У нормальному розподіленні – 33,3 %.

Щодо сформованості уявлень про життя: високий загальний показник рівня осмисленості життя мають 23,3 %, середній рівень – 50,0 %, низький рівень – 26,6 %.

Особливості використання різних копінг-стратегій хімічно залежними особами: конфронтаційний копінг (адаптивний варіант 25,0 %, дезадаптивний - 38,3 %, приграничний стан - 36,7 %), дистанціювання (адаптивний варіант- 13,3 %, дезадаптивний - 13,3 %, приграничний стан - 73,4 %), самоконтроль (адаптивний варіант - 38,3 %, дезадаптивний - 13,3 %, приграничний стан - 48,4 %), пошук соціальної підтримки (адаптивний варіант - 13,3 %, дезадаптивний - 13,3 %, приграничний стан - 73,4 %), прийняття відповідальності (адаптивний варіант - 13,3 %, дезадаптивний - 26,6 %, приграничний стан - 60,1 %), втеча-уникнення (дезадаптивний - 75,0 %, приграничний стан - 25,0 %); планування рішення проблеми (адаптивний варіант - 25,0 %, дезадаптивний - 75,0 %), позитивна переоцінка (адаптивний варіант - 61,7 %, приграничний стан - 38,3 %).

Високий рівень алекситимії мають 10,0 % респондентів, середній рівень – 33,3 %, низький рівень - 56,7 %.

На основі отриманих даних робимо прогноз реадaptaції, а також надаємо рекомендації: мотиваційне консультування; підвищення поінформованості про медичну модель алкогольної (хімічної) залежності; відвідування груп самодопомоги (для залежних АА/АН).

Відповідно до четвертого завдання, нами проаналізовано і проведено програму психологічної реабілітації хімічно залежних осіб за «Мінесотською моделлю одужання», проаналізовано її ефективність.

В констатувальному етапі дослідження прийняло участь 60 хімічно залежних чоловіків, в формувальному експерименті взяли участь також ці 60 осіб. Групи, яка б не проходила програму 12 кроків, у центрі немає, тому порівняння результатів контрольної і експериментальної групи становить перспективу наших подальших досліджень.

Міннесотська модель трактує всі хімічні залежності як хворобу. Програма повністю відповідає реабілітаційному комплексу № 1 «Уніфікованих стандартів наркологічної допомоги населенню в лікувально-профілактичних установах України», затверджених МОЗ України від

27.07.1998 р. Місія програми - методами соціально-психологічної реабілітації допомогти пацієнтам з психічними та поведінковими розладами, викликаними вживанням алкоголю/наркотиків, а також членам їх сімей, припинити, або значно зменшити, прийом хімічних речовин і поліпшити якість свого життя. Мета - стабілізація ремісії та профілактика рецидиву. Зміст - навчання навичкам тверезого життя і відновлення зруйнованих сфер особистості.

Загальна структура реабілітаційного процесу включає такі компоненти: детоксикація (при необхідності); когнітивна терапія; розвиваюча терапія; навчання пацієнта навичкам і способам тверезого життя, відстоювання своїх кордонів, конструктивного спілкування, розв'язання кризових ситуацій, релаксації і зняття напруги, усвідомлення і вираження своїх почуттів; сімейна терапія; духовно-орієнтована терапія; підтримуюча терапія. Програма також включає участь у малій психотерапевтичній групі; індивідуальну програму психологічної реабілітації; освітній процес; зв'язок з групами самопомогі; спікерські збори; надання пацієнтам основної літератури АА і АН; щотижневі виїзні відвідування груп в місті; післялікувальний план.

Після проведення психологічної реабілітації нами були повторно проведені психодіагностичні методики, кількісна і якісна обробка даних результатів діагностики психологічних особливостей хімічно-залежних осіб. Аналіз результатів показує позитивну динаміку у осіб, які проходили курс психологічної реабілітації на базі реабілітаційного центру «Нове життя», м. Запоріжжя.

Після проходження програми помітно збільшилася кількість учасників з інтернальним рівнем контролю, що свідчить про їх готовність і психологічну можливість брати відповідальність за події власного життя і за те, як складається їхнє життя в цілому. Знизилась кількість учасників, які живуть сьогоднішнім або вчорашнім днем, і збільшилася кількість цілеспрямованих респондентів, які мають можливість і бажання брати

відповідальність за реалізацію власних планів. Кількість гедоністів після проходження програми зменшилася, зменшилася також кількість респондентів, які незадоволені своїм життям у сьогоденні і при цьому надають повноцінний сенс спогадам про минуле. Значно збільшилася кількість учасників, які сприймають своє життя як цікаве, емоційно насичене і наповнене змістом. Зменшилася кількість осіб, які незадоволені прожитою частиною життя. Збільшилася кількість учасників, які мають середню оцінку пройденого відрізка життя, адекватне сприйняття того, наскільки продуктивна і осмислена була прожита частина життя. Збільшилася кількість респондентів, які мають уявлення про себе як про сильну особистість, що має достатню свободу вибору. Вдвічі зменшилася кількість учасників, які зневірені у своїх силах щодо контролю подій власного життя. Значно зросла кількість учасників, які мають переконання в тому, що вони можуть контролювати своє життя, вільно приймати рішення і втілювати їх у життя. Значно зменшилася кількість респондентів, які переконані у тому, що їх життя не підвладне свідомому контролю, що свобода вибору ілюзорна і безглуздо що-небудь загадувати на майбутнє. Такі результати, безумовно, вказують на результативність психологічного супроводу хімічно-залежних осіб з низьким рівнем осмисленості життя, а також підтверджують ефективність запровадженої програми психологічної реабілітації.

Проходження психологічної програми реабілітації сприяло підвищенню кількості респондентів з адаптивним варіантом конфронтаційного копіngu, зменшилася кількість респондентів з дезадаптацією конфронтаційного копіngu. Більш ніж в два рази збільшилася кількість учасників, які намагаються долати негативні переживання у зв'язку з проблемою за рахунок суб'єктивного зниження її значущості та ступеня емоційної залученості в неї, використовують інтелектуальні прийоми раціоналізації, перемикання уваги, відсторонення, гумору. В той самий час кількість осіб з дезадаптацією копіngu «дистанціювання» дещо зменшилася, отже, стало менше учасників, які знецінюють власні переживання,

недооцінюють значущість та можливості дієвого подолання проблемних ситуацій. Збільшилася кількість учасників, які мають адаптивний варіант копіngu «самоконтроль», зменшилася кількість учасників, які мають труднощі вираження переживань, потреб і спонукань у зв'язку з проблемною ситуацією, мають надконтроль поведінки. Значно збільшилася кількість учасників, які адаптивно використовують копінг «пошук соціальної підтримки», зменшилася кількість учасників, у яких сформувалася залежна позиція і надмірні очікування від допомоги оточуючих.

Проходження програми психологічної реабілітації також сприяло значному збільшенню кількості осіб, які адаптивно використовують копінг «прийняття відповідальності», розуміють свою роль у вирішенні проблеми; дещо зменшилася кількість осіб, у яких може виникати надмірна невинуватена самокритика, переживання почуття провини і почуття безвиході, невдоволення собою і тим, що відбувається. Після проходження програми значно зменшився відсоток осіб, у яких переважає копінг «втеча-уникнення». Після програми у 25,0 % учасників сформувався адаптивний варіант цього копіngu. Значно збільшилася кількість осіб, які використовують адаптаційний варіант копіngu «планування рішення проблеми», також значно знизилася кількість осіб, які мають дезаптацію даного копіngu. Після проходження програми копінг «позитивна переоцінка» в адаптивному варіанті виявляється у більшій кількості респондентів, цим людям характерно саме позитивне переосмислення, здатність сприймати труднощі як черговий етап саморозвитку.

Проходження програми також сприяло зниженню рівня алекситимії у учасників, що характеризується нормалізацією вербалізації емоційних станів і почуттів, підсилення уваги до внутрішніх переживань у більшій мірі, ніж до зовнішніх подій, актуалізацію творчого ставлення до життя.

Учасники програми розвинули можливість рефлексії, стали на шлях усвідомлення сенсу власного життя і діяльності, працюють над смисловим зв'язуванням сьогодення з минулим і майбутнім, що дозволяє їм створювати

і зберігати внутрішню гармонію, необхідним чином змінювати свій внутрішній світ і не опинятися цілком у владі ситуації.

## **ЗМІСТ**

|                                                                                                                  |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                                                | <b>3</b>   |
| <b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХІМІЧНО-ЗАЛЕЖНИХ ОСІБ.....</b>           | <b>8</b>   |
| 1.1. Психологічні особливості хімічно залежних осіб.....                                                         | 8          |
| 1.2. Психологічні детермінанти формування хімічної залежності особистості.....                                   | 18         |
| 1.3. Основні уявлення про реабілітацію хімічно залежних осіб.....                                                | 23         |
| 1.4. Психологічні особливості реабілітації осіб з хімічною залежністю.....                                       | 31         |
| <b>РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ХІМІЧНО-ЗАЛЕЖНИХ ОСІБ, ЯКІ ДЕТЕРМІНУЮТЬ УЗАЛЕЖНЕННЯ.....</b> | <b>41</b>  |
| 2.1. Методика проведення дослідження.....                                                                        | 41         |
| 2.2. Результати психодіагностичного дослідження.....                                                             | 55         |
| <b>РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХІМІЧНО ЗАЛЕЖНИХ ОСІБ ЗАСОБАМИ «МІНЕСОТСЬКОЇ МОДЕЛІ ОДУЖАННЯ».....</b>    | <b>71</b>  |
| 3.1. Моделі психологічної допомоги хімічно-залежним особам в Україні.....                                        | 71         |
| 3.2. Програма «Мінесотської моделі одужання» як засіб психологічної реабілітації хімічно залежних осіб.....      | 79         |
| 3.3. Результати формувального експерименту.....                                                                  | 96         |
| <b>ВИСНОВКИ.....</b>                                                                                             | <b>109</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>                                                                           | <b>117</b> |
| <b>ДОДАТКИ.....</b>                                                                                              | <b>130</b> |

Ім'я користувача:  
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:  
1016187206

Дата перевірки:  
07.04.2024 12:19:35 EEST

Тип перевірки:  
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:  
07.04.2024 12:22:11 EEST

ID користувача:  
100012861

Назва документа: Онопченко\_бакалавр\_2024\_на\_перевірку

Кількість сторінок: 116 Кількість слів: 25846 Кількість символів: 204190 Розмір файлу: 183.10 KB ID файлу: 1015948838

## 25.7% Схожість

Найбільша схожість: 4.78% з Інтернет-джерелом ([https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/Labezna\\_L\\_P-dysertat..](https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/Labezna_L_P-dysertat..))

25.6% Джерела з Інтернету

954

Сторінка 118

1.64% Джерела з Бібліотеки

13

Сторінка 130

## 0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

## 0% Вилучень

Немає вилучених джерел

## Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1